

Hangi ihsan, ihsan değildir?

Nihat Bey: "Muhakemat sayfa 21'deki Hatimede geçen cümleleri açıklar mısınız?"

Bediüzzaman, bahsettiğiniz Hatime'de bazı içtimai kural ve alışkanlıklarımızı İlahî kurallarla tadil ediyor. Yani eleştirip doğrusunu gösteriyor. Cümleleri tek tek ele alalım:

İhsan-ı İlâhî Kişiyeye Yeter!

*"İhsan-ı İlâhîden fazla ihsan, ihsan değildir."*¹

Kişiyi şımartmayacak, şükrüne vesile olacak bir ihsanı Cenab-ı Hak yapıyor. Kişi şükrettikçe de Allah ihsanını artırıyor. Allah artırdıkça şükreden kul havalara girmiyor; şükrünü artırıyor. Oysa insanın ihsan-ı İlâhîden fazla ihsan ve iyilikleri ölçüsüzdür. Kişiyi şımartır. Su-i istimale kapı açar. Mesela bir anne sırf şefkatinden dolayı akil ve baliğ olmuş evladının oruç tutmasına -aman evladım açlığa dayanamazsın diyerek- engel olmamalı, sabah namazına şefkatle kaldırabilmeli. Aksi takdirde annenin şefkati, evladının ibadetlerine engel oluyorsa, böyle ihsan, ihsan ve iyilik değil, kötülüktür.

HAKİKAT HAYALDEN ÜSTÜNDÜR

*"Bir dane-i hakikat bir harman hayalâta müreccahtır."*²

Hakikat hayalden üstündür. Küçük de olsa bir hakikat taneciği, çok büyük hayallere tercih edilir. Müslüman hakikat ile yaşar; hükmü, hayat kuralları, değer ölçüleri, hayalleri hak ve hakikat ile çelişmez.

METHETMEK, MÂNEN KATLETMEKTİR

İhsan-ı İlâhî ile tavsifte kanaat etmek farzdır.³

Allah'ın bir şeyi takdir etmesi ve o şeye değer vermesi hakikattir. Kul eğer Allah'ın verdiği değer kadar bir değer verirse, hakikatten ayrılmamış olur. Daha fazla değer verirse mübalağa yapmış olur. Ve kişiyi bu abartı ile tefer'una (yani Firavunlaşmaya), gurura, riyaya, ucba itmiş olur. Bu haramdır.

Nitekim Peygamber Efendimiz (asm): “Sakın birbirinizi methetmeyin. Çünkü bu (kişiyi iyilik değil, kişiyi) boğazlamaktır (yani bir nevi katletmek)tir.”⁴ Buyurmuştur.

Yani medih kişiyi manen öldürür. Böyle bir manevi katle neden olmamalı.

CEMİYETİN HUZURUNU BOZMAMALI

Cemiyete dâhil olan, cemiyetin nizamını ihlâl etmemek gerektir.⁵

Cemiyeti cemiyet yapan dini kurallar, aklî kurallar, örfler ve geleneklerdir. Bu kurallar ihlal edilirse cemiyette huzursuzluklar, gerginlikler, sıkıntılar çıkar. Bu kurallardan dine ve akla uygun olan örfleri ihlal etmemelidir. Örf, cemiyetin akıl ve şeriat ile çelişmeyen, gelenek haline gelmiş davranış türleridir.

Dine ve akla uymayan gelenekler varsa elbette bunlar tadil edilebilecektir.

KIYMET VE ŞEREF ZÂTIN AMELİNDEDİR

Bir şeyin şerefi neslinde değildir, zatındadır.⁶

Kişi neslinin şerefine ve kıymetine değil, kendi zatının durumuna ve ameline bakmalıdır. Hiç kimse nesline veya aşiretine güvenip kendisini üstün göremez, kendisini mesuliyetten kurtaramaz. Peygamber Efendimiz (asm) kendisinden hukuki bir ceza konusunda iltimas isteyen birisine: “Kızım Fatma da çalmış olsa cezayı uygulardım.”⁷ Buyurmuştur.

Bir gün Hz. Ali (ra) “Ya Resulallah! Fatma’nın değirmen kullanmaktan elleri yara oldu, kırba ile su taşımaktan omuzları incindi. Size gelen kölelerden kendisine bir hizmetçi edinsek...” demişti.

Bunun üzerine Resulullah Efendimiz (asm):

“Ey Fatma, Allah’tan kork, Allah’a olan farzlarını eda et, ailenin işlerini yap. Yatağına girince otuz üç kere sübhanallah, otuz üç kere elhamdülillah, otuz dört kere Allahüekber de. Böylece hepsi yüz yapar. Bu senin için hizmetçiden daha hayırlıdır..” buyurdular. ,

Hazret-i Fâtma (ra):

“Allah’tan ve Allah’ın Resulünden razıyım” dedi. Resulullah ona hizmetçi vermedi.”⁸

Dıpnolar:

1. Muhakemat, s. 21

2. Muhakemat, s. 21
3. Muhakemat, s. 21
4. Kütüb-ü Sitte, İ. Canan, C. 17, s. 483, No: 1127. (3743) (7114
5. Muhakemat, s. 21
6. Muhakemat, s. 21
7. Kütüb-ü Sitte, İ. Canan, C. 12, s. 505
- 8 .Buharî, Fedâilul Ashâb 9, Humus 6, Nafakât 6,7, Da'avât 11; Müslim, 80, (2727); Tirmizî, Da'avât 24, (3405); Ebu Dâvud, Harâc 20, (2988, 2989), Edeb 109, (5062, 5063)